

Ще одним аргументом у відмові визнання Патріархату була відсутність території [2]. У 1989 р. УГКЦ була легалізована в СРСР. У 1991р. проголошена незалежна Українська держава. Відновились ієрархія УГКЦ на території Батьківщини; резиденція проводу Церкви була перенесена зі Львова у столицю України. У Києві на східному, лівому березі Дніпра, що є промовистим актом, збудований величний Патріарший собор Воскресіння Христового. А Ватикан досі зволікає з рішенням про визнання Патріархату УГКЦ.

У своєму заповіті Йосиф Сліпий закликав: «Моліться, працюйте і боріться за збереження християнської душі кожної людини українського роду і за весь Український нарід і просить Всемогутнього Бога, щоб він допоміг нам завершити нашу тугу за єдністю і наші змагання за церковне з'єдинення у здвигненні Патріархату Української Церкви» [1, с.24]. Будемо надіятись, що слова видатного подвижника християнської віри і Греко-католицької Церкви стануть реальністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ:

- 1.Завіщання Блаженнішого Патріарха Йосифа Сліпого //Людина і світ. – 1992 - №11-12. - С4 - 8; 1993 - №1. С.22 -27.
- 2.Лозинський А. Забули Патріархат та Патріарха / Аскольд Лозинський // Галичина – 2017. - 11 лютого.
- 3.Патріарх Йосиф Сліпий у документах радянських органів державної безпеки 1939–1987. - В двох томах. – Том II. – К.: ПП Сергійчук М. І., 2012. – 656 с.
- 4.Червак Б. Патріархат для нації / Богдан Червак // День. – 2009. №14.

УДК: 272/273:[2-725:322]

Святненко А. В.,

к.і.н., доцент, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ

УГКЦ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ У ПОГЛЯДАХ Й. СЛІПОГО

Патріарх Йосиф Сліпий (Йосиф Коберницький-Дичковський) – глава Української греко-католицької церкви, Верховний Архієпископ Львівський, Митрополит Галицький, єпископ Кам'янецький, Кардинал із титулом церкви Сант-Атанасіо, ректор Львівської духовної семінарії та Львівської богословської академії. За наукові заслуги, активність у розбудові культурно-національного життя у 1930 році його обрано дійсним членом Наукового товариства ім. Т. Шевченка. Патріарх був тричі ув'язнений і провів 18 років у сталінських таборах.

Серед численних статей і проповідей Сліпого на особливу увагу заслуговують: «Головні правила сучасного душпастирства» (1941) [5], «Історія Вселенської Церкви в Україні» (1955) [6], «Звіт Патріарха Йосифа» (на конгресі «Церква в Потребі» 28 липня 1981 р.) [1], «Церква мучеників: Доповідь Блаженнішого Патріарха Йосифа про Українську Католицьку Церкву по 35-ти роках переслідування» [7] тощо (1981).

Митрополит засуджував рішення т. зв. Львівського собору (1946), який проголосив ліквідацію Української греко-католицької церкви та «возз'єднання» з Московським патріархатом. За канонічним правом католицької церкви Собор був не правочинний виносити рішення про ліквідацію унії та вихід з-під підпорядкування Папи Римського, тому що на зібранні не було жодного єпископа і митрополита – вони вже були ув'язнені або перебували на засланні. Не було жодної дискусії, а всім противникам возз'єднання загрожував арешт і

депортація. Патріарх звертав увагу, що прилучення Української греко-католицької церкви до Московського патріархату не можна вважати добровільним рішенням українського католицького духовенства та народу. Католицька церква не заборонена, є і буде існувати, а служіння їй не є злочином [2].

Українська греко-католицька церква, доводив Сліпий, – єдина надійна захисниця інтересів українського народу з часів панування на Галичині поляків і угорців, а тому вона повинна існувати. Саме ця церква виховала українську інтелігенцію, яка згодом очолила національно-визвольний рух, керівниками й учасниками якого були переважно діти її священиків.

Патріарх стверджував, що попри десятиліття переслідування церкви, яка була засуджена до смерті, перебувала в катакомбах вона не лише жива, а й зростає і в Західній і в Східній Україні і всюди де живуть засланці, передусім у Сибіру, їх в Радянському Союзі нараховувалося 4 мільйони. Й. Сліпий стверджував, що безбожницькій атеїстичній системі не вдалося знищити віру, родичі, які виростили в безбожницькій державі, виховували своїх дітей у християнському дусі, дисиденти, вивчені в радянських школах, говорять про Бога і обороняють Церкву [1]. Зокрема в «Посланні з приводу 20-ліття насильної ліквідації УГКЦ патріарх зазначав: «Ніхто не має права тішитися і радіти цими жалюгідними подіями немов би наша Українська Католицька Церква була знищена і зовсім зліквідована. Вона, ця церква, живе більше як коли-небудь в українських катакомбах і в серцях мільйонів її вірних» [4].

В своїх посланнях із-за кордону Й. Сліпий підтримував морально віруючих і священиків, закликав їх бути вірними і відданими своїй церкві, здійснювати моління, працювати на користь церкви, а священників душпастерствувати, священників які перейшли до православної церкви, закликав повернутися до католицької церкви, в якій вони виховувались.

Патріарх Йосиф Сліпий не втрачав надії на легалізацію Української Греко-Католицької Церкви, намагався використати події з ЧСФР з користю для своєї Церкви. У своєму листі до Голови Президії Верховної Ради УРСР Д. Коротченка він апелюючи до чехословацьких подій, просив про відновлення структур УГЛЦ в УРСР, оскільки її ліквідація була виключно адміністративним актом. На його думку, якщо навіть і була вина окремих священиків перед радянською владою, то за це не можуть відповідати всі, а відмова у легалізації УГКЦ – порушення прав українців на свободу віросповідання [3 ст.277].

За переконанням патріарха інформування світової спільноти про правдивий стан Української Греко-Католицької Церкви в СРСР було необхідне, оскільки на Заході все частіше чулися голоси радянської пропаганди про добровільність рішень так званого Львівського собору 1946р., звинувачення єпископів і священиків у колабораціонізмі в роки Другої світової війни.

Йосиф Сліпий стверджував, що за своїми переконаннями він не націоналіст, бо католицизм є вірою і церквою інтернаціональною, разом з тим визнає все народності та їхнє право на самостійне державне існування. Він зауважував, що католицизм не підтримує такий націоналізм, який ставить інтереси нації вище Бога, церкви й християнської моралі.

Разом з тим, патріарх зазначав, що він є український патріот, як патріотами було вище духовенство Греко-Католицької Церкви і тому не міг не приєднатися до українських буржуазних націоналістів, коли вони боролися за звільнення українського народу із-під влади Польщі й німецько-фашистських окупантів. Правда, зауважував Й. Сліпий, українські буржуазні націоналісти в меншій мірі виступали проти Греко-Католицької Церкви, ніж радянська влада в період 1939-1940 років і після 1944 року. Тому із двох зол в інтересах церкви

українські буржуазні націоналісти були меншим злом, ніж комуністи, хоча і ті й інші за своєю ідеологією є безбожниками. У «Церкві мучеників» патріарх зазначав: «Навіть, якщо в комуністичній країні Божа Мати є зневажувана і викинена за своїх храмів на смітники, Вона завжди береже і благословить своїх дітей української землі» [7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ:

1. Звіт Патріарха Йосифа: (На Конгресі «Церква в Потребі». 28 лип. 1981). //Визвольний шлях. – 1981. -№10. – С.1183-1186.
2. Патріарх от. Йосиф Наша церква зростає (Доповідь на з'їзді «Церква в потребі» //Визвольний шлях. – 1981. Кн. 1. – С. 42-48.
3. Пашенко В. Греко-католики в Україні (від 40-х років ХХ століття до наших днів) /В. Пашенко. – Полтава, 2002. – 616с.
4. Послання Верховного Архиепископа Митрополита Йосифа Сліпого та Української католицької ієрархії до духовенства і вірних з приводу 20-ліття насильної ліквідації Української Греко-Католицької Церкви //Благовісник Верховного Архиепископа Візантійсько-Українського (Греко-Руського) обряду. – Рим, 1967. – С. 159-163.
5. Сліпий Й. Головні правила сучасного душпастирства/О.Й.С. -/ Б.М./, / Б.Р./ - 47с.
6. Сліпий Й. Історія вселенської церкви на Україні /Й. Сліпий. –К. -1999.
7. Церква мучеників: Доповідь Блаженнішого Патріарха Йосифа про Українську Католицьку Церкву по 35-ти роках переслідування. - / Б.М./, 198. -15с.

УДК 27 (477): 329.614 "1953/1958" Сліпий

Дідух Т. Г.,

здобувач кафедри стародавньої та середньовічної історії
ТНПУ ім. Володимира Гнатюка,
методист кафедри педагогіки і психології
та інклюзивної освіти ТОКІППО

ВПЛИВ ЙОСИФА СЛІПОГО НА ПІДПІЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ (1953–1958 РР.)

Значний сегмент історії Греко-Католицької Церкви (ГКЦ), зокрема її катакомбний період, вимагає подальшого дослідження і залишається актуальним для сучасної історичної науки. Особливе місце в ГКЦ займає постать її патріарха і кардинала Й. Сліпого. У зв'язку з відзначенням 125-річчя від дня народження Патріарха увага до його сподвижницької діяльності, спрямованої на збереження ГКЦ в СРСР чимраз більше привертає увагу дослідників.

В науковій літературі особливості підпільного життя та діяльності греко-католицького духовенства і віруючих в досліджуваний період у своїх працях висвітлили Е. Бистрицька [1], Б. Боцюрків [2], Д. Веденєєв, Ю. Шаповал [3], В. Войналович [4], А. Колодний [6], В. Марчук [7], В. Сергійчук [8] та інші. Проте ряд аспектів цієї діяльності, зокрема роль Й. Сліпого у тогочасному житті ГКЦ потребують подальших детальних досліджень. Джерельну базу праці складають архівні документи і матеріали Державного архіву Львівської області [5] і Центрального державного архіву громадських об'єднань України [10].

5 березня 1953 р. після смерті Й. Сталіна розпочався період лібералізації у взаємовідносинах між радянською владою і релігійними об'єднаннями. Зміна державної політики в релігійній сфері, яку проводило нове радянське партійне керівництво, сприяла